

EDUSKUNNAN VASTAUS 120/2001 vp

Hallituksen esitys eräiden avioliittoa ja perimystä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvien säännösten uudistamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä eräiden avioliittoa ja perimystä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvien säännösten uudistamisesta (HE 44/2001 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 20/2001 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

avioliittolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 6 §, 12 §:n 2 momentti ja 27 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 6 § ja 27 §:n 1 momentti laissa 411/1987 ja 12 §:n 2 momentti laissa 618/1998, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 411/1987 kumotun V osan tilalle uusi V osa seuraavasti:

6 §

Kukaan ei saa mennä avioliittoon, jos hänen aikaisempi avioliittonsa on vielä voimassa. Avioliittoon ei myöskään saa mennä se, jonka rekisteröity parisuhde on voimassa.

12 §

— — — — —
Kihlakumppanin on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava, onko hän aikaisemmin solminut avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen. Jos avioliiton esteiden tutkijan käytettävissä olevista tiedoista ei ilmene, että aikaisempi avioliitto tai rekisteröity parisuhde on purkautunut, kihlakumppa-

nin on avioliiton esteiden tutkijalle annettava siitä todistus tai muu erityinen selvitys.

27 §

Puolisot on tuomittava avioeroon ilman harkinta-aikaa:

1) jos puolisot ovat toisilleen sukua suoraan takenevassa ja etenevässä polvessa tai sisarusia taikka puolisisarusia; tai

2) jos avioliitto on solmittu jommankumman puolison aikaisemman avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen ollessa voimassa, eikä aikaisempi avioliitto tai rekisteröity parisuhde vielä ole purkautunut.
— — — — —

V OSA

**KANSAINVÄLISEN YKSITYISOIKEU-
DEN ALAAN KUULUVAT SÄÄNNÖKSET**

1 luku

Avioliiton solmiminen

Oikeus solmia avioliitto

108 §

Naisen ja miehen oikeus solmia avioliitto Suomen viranomaisen edessä määräytyy Suomen lain mukaan.

Jos nainen ja mies eivät kumpikaan ole Suomen kansalaisia eikä kummallakaan ole asuinpaikkaa Suomessa, heillä on oikeus solmia avioliitto Suomen viranomaisen edessä vain, jos avioliitto on sallittu Suomen lain mukaan ja jos kummallakin on oikeus solmia avioliitto sen valtion lain mukaan, jonka kansalainen hän on tai jossa hänellä on asuinpaikka, tai sen valtion lain mukaan, jota jommassakummassa näistä valtioista on sovellettava avioliiton esteiden tutkintaan. Kihlakumppani on velvollinen esittämään hyväksyttävän selvityksen oikeudestaan solmia avioliitto vieraan valtion lain mukaan.

Jos sen valtion lainsäädännön sisällöstä, jonka mukaan kihlakumppanin oikeus solmia avioliitto 2 momentin mukaan määräytyy, ei valtion sotatilan tai siihen verrattavien epävakaiden olojen vuoksi ole saatavissa selvitystä, kihlakumppanin oikeus solmia avioliitto voidaan 2 momentin estämättä tutkia Suomen lain nojalla, jos kihlakumppani sitä pyytää ja avioliiton solmimista täällä voidaan pitää perusteltuna ottaen huomioon kihlakumppanien yhteydet Suomeen.

109 §

Suomen viranomainen voi myöntää 4, 8 ja 9 §:ssä tarkoitetun luvan avioliiton solmimiseen avioliiton esteestä huolimatta, jos ainakin toinen kihlakumppaneista on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa.

110 §

Jos avioliitto aiotaan solmia Suomen viranomaisen edessä vieraassa valtiossa eikä avioliiton esteiden tutkintaa ole toimitettu Suomessa, vihkivän viranomaisen on tutkittava, ettei avioliitolle ole laissa säädettyä estettä.

Jos 1 momentissa tarkoitettu vihkiminen toimitetaan sellaisessa vieraassa valtiossa, jonka laissa säädetään, että sen avioesteet tai jotkut niistä on otettava huomioon tai että sen säännökset avioliittoon kuuluttamisesta on otettava huomioon, kun toisen valtion viranomainen siellä vihkii avioliittoon, on lisäksi noudatettava, mitä kyseisen vieraan valtion laissa säädetään.

111 §

Jos Suomen kansalainen tai sellainen vieraan valtion kansalainen, jolla on asuinpaikka Suomessa, aikoo mennä avioliittoon vieraan valtion viranomaisen edessä ulkomailla tai Suomessa, hänellä on oikeus pyynnöstä saada todistus avioliiton esteiden tutkijalta siitä, että hänellä on Suomen lain mukaan oikeus mennä kyseiseen avioliittoon.

Todistusta ei kuitenkaan saa antaa, jos avioliiton esteiden tutkimiseksi tarvittavat tiedot eivät käy selville väestötietojärjestelmästä eikä todistusta pyytävä esitä niistä muuta luotettavaa selvitystä.

*Diplomaattisten edustajien ja eräiden pappien
vihkimisoikeus*

112 §

Ulkoasiainministeriö voi antaa Suomen ulkomaanedustuston virkamiehelle oikeuden asemaansa vihkiä avioliittoon kihlakumppaneita, joista ainakin toinen on Suomen kansalainen.

Opetusministeriö voi hakemuksesta ja ulkoasiainministeriön lausunnon saatuaan antaa henkilölle, joka saa suomalaisessa uskonnollisessa yhdyskunnassa toimittaa kirkollisen vihkimisen, oikeuden vieraassa valtiossa vihkiä avioliittoon kihlautuneita, joista ainakin toinen on Suomen kansalainen. Oikeus voidaan liittää tiettyyn virkaan, toimeen tai tehtävään taikka antaa edellä tarkoitettulle henkilölle henkilökohtaisesti.

Ulkoasiainministeriö ja opetusministeriö voivat asettaa vihkimisoikeudelle sellaisia rajoituksia tai ehtoja, jotka ovat aiheellisia asianomaisen vieraan valtion lainsäädännön tai vihkimisoikeuden tarpeeseen vaikuttavien seikkojen perusteella.

113 §

Ulkoasiainministeriö voi hakemuksesta antaa Suomessa olevalle vieraan valtion diplomaattiselle edustajalle tai konsulivirkamiehelle luvan tuon valtion lain muotomääräyksiä noudattaen Suomessa vihkiä avioliittoon ulkomaalaisia, joista ainakin toinen on sen valtion kansalainen, jota vihkiä edustaa.

Opetusministeriö voi hakemuksesta ja ulkoasiainministeriön lausunnon saatuaan antaa Suomessa toimivan ulkomaalaisen kirkollisen seurakunnan papille oikeuden täällä asianomaisen vieraan valtion lain muotomääräyksiä noudattaen vihkiä avioliittoon henkilöitä, joista ainakin toinen on kyseisen valtion kansalainen. Vihkimisoikeus voidaan liittää tiettyyn papin virkaan, toimeen tai tehtävään tai se voidaan antaa edellä tarkoitetulle papille henkilökohtaisesti.

Vihkimistä, jota tarkoitetaan 1 ja 2 momentissa, ei saa toimittaa, jos vihkiä on tietoinen seikasta, jonka vuoksi avioliitto ei 6 tai 7 §:n mukaan ole sallittu.

Vihkimisen toimittaminen

114 §

Avioliittoon vihkiminen Suomen viranomaisen edessä Suomessa tai vieraassa valtiossa toimitetaan Suomen lain muotomääräyksiä noudattaen.

2 luku

Ulkomaisen avioliiton tunnustaminen

Tunnustamisen edellytykset

115 §

Avioliitto, johon nainen ja mies ovat menneet vieraassa valtiossa sen valtion viranomaisen edessä, on pätevä Suomessa, jos se on pätevä siinä valtiossa, jossa avioliitto solmittiin, tai siinä valtiossa, jossa jommallakummalla puolisollla oli asuinpaikka tai jonka kansalainen hän oli avioliittoa solmittaessa.

Avioliitto, jonka vieraan valtion diplomaattinen tai konsulivirkamies, vieraan valtion kirkollisen seurakunnan pappi taikka joku muu, jonka vieras valtio on oikeuttanut toimittamaan vihkimisiä vieraassa valtiossa, on päättänyt toisessa vieraassa valtiossa tai 113 §:ssä tarkoitetun luvan nojalla Suomessa, on Suomessa pätevä, jos se on pätevä siinä valtiossa, jota vihkiä edustaa, tai siinä valtiossa, jossa jommallakummalla puolisollla oli asuinpaikka tai jonka kansalainen hän oli avioliittoa solmittaessa.

116 §

Avioliitto, joka on solmittu vieraassa valtiossa kihlakumppanin kuoltua tai ilman, että kihlakumppani oli vihittäessä henkilökohtaisesti saapuvilla, taikka joka on tullut solmituksi vain tosiasiallisin toimenpitein ilman vihkimistä tai muuta menettelyä, on Suomessa pätevä ainoastaan, jos:

1) se on pätevä 115 §:n 1 momentissa tarkoitetussa valtiossa; ja

2) avioliiton katsomiseen täällä päteväksi on erityistä syytä.

Harkittaessa, onko 1 momentissa tarkoitettua avioliittoa pidettävä pätevänä, on erityisesti otettava huomioon kihlakumppanien yhteydet siihen valtioon, jossa avioliitto solmittiin, sekä puolisojen yhteiselämän kesto aika.

Suomen viranomaisten toimivalta avioliiton pätevyyttä koskevassa asiassa

117 §

Avioliiton pätevyyttä koskeva asia voidaan tutkia Suomessa, jos puolisoiden avioeroa koskeva asia voitaisiin 119 §:n mukaan tutkia Suomessa.

Jos jonkin asian ratkaisu riippuu siitä, onko avioliitto pätevä, Suomen viranomainen voi tutkia avioliiton pätevyuden tuon asian ratkaisemisen yhteydessä, vaikka viranomaisella ei 1 momentin mukaan olisi toimivaltaa.

118 §

Tasavallan presidentti voi erittäin painavista syistä päättää, että vieraassa valtiossa solmittu avioliitto, jota 115 tai 116 §:n nojalla ei tunnusteta, on katsottava päteväksi Suomessa. Tätä koskevan hakemuksen voi tehdä kumpikin vihituista taikka, jos jompikumpi on kuollut, hänen perillisensä.

3 luku

Avioliiton purkaminen

Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta

119 §

Avioeroa koskeva asia voidaan tutkia Suomessa, jos:

1) jommallakummalla puolisoilla on kotipaikka Suomessa; tai

2) hakijalla on ollut Suomessa kotipaikka tai muu läheinen yhteys Suomeen eikä hän voi saattaa avioeroa koskevaa asiaa tutkittavaksi siinä vieraassa valtiossa, jossa jommallakummalla puolisoilla on kotipaikka, tai tämä aiheuttaisi hakijalle kohtuuttomia vaikeuksia, ja asian tutkimista Suomessa on olosuhteisiin katsoen pidettävä aiheellisenä.

Virallinen syyttäjä voi Suomessa ajaa kannetta puolisoiden tuomitsemisesta avioeroon 27 §:n 2 momentin nojalla, jos:

1) avioliittoon vihkimisen on toimittanut Suomen vihkimisviranomainen; ja

2) jommallakummalla puolisoilla on Suomessa kotipaikka.

Virallinen syyttäjä voi lisäksi Suomessa ajaa kannetta puolisoiden tuomitsemisesta avioeroon, jos avioliitto on solmittu jommankumman puolison aikaisemman avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen ollessa voimassa, eikä aikaisempi avioliitto tai rekisteröity parisuhde ole vielä purkautunut ja molemmilla puolisoilla on Suomessa kotipaikka.

Vaatus yhteiselämän lopettamisesta voidaan tutkia Suomessa, jos puolisoilla on täällä yhteiseksi kodiksi tarkoitettu asunto.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, on sovellettava ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 1347/2000 tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Sovellettava laki

120 §

Avioeroa ja yhteiselämän lopettamista koskevassa asiassa on sovellettava Suomen lakia.

Vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustaminen

121 §

Milloin vieraan valtion antamalla päätöksellä on tuomittu avioliitto peruutumaan tai puolisoit asumuseroon tai avioeroon, on päätöstä ilman erityistä vahvistamista pidettävä Suomessa pätevä:

1) jos molemmat puolisoit päätöstä annettaessa olivat sen valtion kansalaisia, johon viranomainen kuuluu; tai

2) jos päätös koskee puolisoita, joista kumpikaan ei silloin ollut Suomen kansalainen ja joista toinen tai molemmat olivat jonkin muun valtion kansalaisia kuin sen, johon viranomainen

kuuluu, ja päätös kumpaisenkin puolison kotimaassa katsotaan päteväksi.

Vieraan valtion viranomaisen antama 1 momentissa tarkoitettu päätös on Suomessa pätevä vain, jos se on jäljempänä mainituin tavoin vahvistettu, milloin päätös koskee:

1) puolisoita, joista ainakin toinen päätöstä annettaessa oli Suomen kansalainen; tai

2) puolisoita, joita tarkoitetaan 1 momentin 2 kohdassa, mutta päätös ei täytä sanotussa kohdassa mainittua ehtoa.

122 §

Päätös, jota tarkoitetaan 121 §:n 2 momentissa, voidaan vahvistaa täällä, jos jommallakummalla puolisoilla on kansalaisuuteensa tai kotipaikkaansa nähden ollut sellainen yhteys kysymyksessä olevaan vieraaseen valtioon, että sen viranomaisella on katsottava olleen riittävä aihe ottaa asia tutkittavaksi, eikä päätös ole olennaisesti ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen kanssa.

123 §

Edellä 122 §:ssä tarkoitettua vahvistamista haetaan Helsingin hovioikeudelta. Hovioikeuden asiasta antamaan päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

124 §

Vieraan valtion viranomaisen antamaan päätökseen, jolla avioliitto on julistettu mitättömäksi, on vastaavasti sovellettava, mitä 121—123 §:ssä säädetään.

125 §

Mitä 121—124 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa annetusta neuvoston asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Jos 1 momentissa tarkoitetun asetuksen 14 artiklan 3 kohdan nojalla vaaditaan vahvistettavaksi, että jäsenvaltiossa annettu tuomio on Suomessa tunnustettava tai jätettävä tunnustamatta, asia on pantava vireille oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 10 §:ssä tarkoitettussa tuomioistuimessa tai, jos vaaditaan ainoastaan lapsen huoltoa koskevan ratkaisun vahvistamista, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettussa tuomioistuimessa.

4 luku

Aviopolisoiden oikeussuhteet

Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta

126 §

Suomen tuomioistuin voi tutkia avioliiton henkilökohtaisia oikeusvaikutuksia koskevan asian, jos vastaajalla on Suomessa asuin- tai kotipaikka.

Elatusta koskeva asia voidaan tutkia Suomen tuomioistuimessa myös, jos elatukseen oikeutulla on Suomessa asuin- tai kotipaikka.

Suomen tuomioistuin, joka on toimivaltainen avioeroa koskevassa asiassa, voi tuon asian yhteydessä tutkia puolison elatusta koskevan asian tai muun sellaisen avioliiton henkilökohtaisia oikeusvaikutuksia koskevan asian, jonka ratkaiseminen on tarpeen avioeron vuoksi.

127 §

Suomen tuomioistuin voi tutkia aviopolisoiden varallisuussuhteita koskevan asian, jos:

1) vastaajalla on Suomessa asuin- tai kotipaikka;

2) kantajalla on Suomessa asuin- tai kotipaikka ja avioliiton varallisuussuhteisiin on sovellettava Suomen lakia;

3) puolisoiden viimeinen yhteinen asuin- tai kotipaikka oli Suomessa ja toisella puolisoista on tai hänellä oli kuollessaan edelleen asuin- tai kotipaikka täällä;

4) omaisuus, jota asia koskee, on Suomessa; tai

5) vastaaja hyväksyy sen, että asia tutkitaan Suomessa taikka ryhtyy vastaamaan asiassa tekemättä väitettä toimivallan puuttumisesta.

Suomen tuomioistuin on aina toimivaltainen asiassa, joka koskee Suomen tuomioistuimen määräämän pesänjakajan toimenpiteitä.

Suomen tuomioistuin voi rekisteröidä avioehtosopimuksen tai sopimuksen, jolla määrätään avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista, vaikka sillä ei 1 momentin mukaan olisi-kaan kelpoisuutta tutkia aviopuolisoiden varallisuussuhteita koskevaa asiaa.

Mitä 1 momentissa säädetään kantajasta ja vastaajasta, on hakemusasiassa sovellettava hakijaan ja hänen vastapuoleensa.

Avioliiton henkilökohtaisiin oikeusvaikutuksiin sovellettava laki

128 §

Avioliiton henkilökohtaisiin oikeusvaikutuksiin sovelletaan sen valtion lakia, missä kummallakin puolisoilla on kotipaikka. Jos puolisoilla ei ole kotipaikkaa samassa valtiossa, sovelletaan sen valtion lakia, missä kummallakin puolisoilla viimeksi avioliiton aikana oli kotipaikka, jos toisen puolison kotipaikka on yhä siellä.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sovelletaan sen valtion lakia, johon puolisoilla kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on läheisin yhteys. Asiassa, joka koskee oikeutta elatukseen, sovelletaan kuitenkin sen valtion lakia, jossa elatukseen oikeutulla on kotipaikka.

Aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettava laki

129 §

Jollei 130 §:ssä säädetyn tavoin ole toisin sovittu, avioliiton varallisuussuhteisiin sovelletaan sen valtion lakia, johon kummallekin puolisolle muodostui kotipaikka avioliiton solmimisen jälkeen.

Jos puolisoitten kotipaikka on myöhemmin siirtynyt toiseen valtioon, sovelletaan sen valtion lakia, jos puoliset ovat asuneet siellä vähintään viisi vuotta. Kyseisen valtion lakia sovelle-

taan kuitenkin välittömästi kotipaikan saamisesta alkaen, jos puolisoilla on aiemmin avioliiton aikana ollut siinä valtiossa kotipaikka tai jos kumpikin on sen valtion kansalainen.

Avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettava laki ei 2 momentin nojalla vaihdu, jos:

1) puoliset tai kihlakumppanit ovat 130 §:ssä tarkoitetulla sopimuksella määränneet avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista; tai

2) puolisolle on avioliiton purkautumisen, asumuseron tai avioeroasian vireilläolon vuoksi syntynyt oikeus vaatia ositusta ennen sitä ajankohtaa, jolloin toisen valtion laki tulisi sovellettavaksi.

Jollei puolisoille ole muodostunut kotipaikkaa samassa valtiossa, avioliiton varallisuussuhteisiin sovelletaan sen valtion lakia, johon puolisoilla kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on läheisin yhteys.

130 §

Kihlakumppaneilla ja aviopuolisoilla on oikeus sopimuksella määrätä avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista siten kuin 2 momentissa säädetään. Sopimus on tehtävä kirjallisesti, jotta se olisi pätevä.

Avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavaksi laiksi voidaan määrätä sen valtion laki, missä toisella tai kummallakin puolisoilla on kotipaikka tai jonka kansalainen puoliso on sopimusta tehtäessä. Jos toisen tai kummankin puolison kotipaikka on avioliiton aikana siirtynyt toiseen valtioon, sovellettavaksi voidaan määrätä myös sen valtion laki, missä kummallakin puolisoilla oli viimeksi kotipaikka.

Sopimus 1 momentissa tarkoitettujen sopimuksen muuttamisesta tai peruuttamisesta on tehtävä kirjallisesti, jotta se olisi pätevä.

131 §

Avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavan lain mukaan on erityisesti ratkaistava kysymykset, jotka koskevat:

1) puolisoitten omaisuuden jakamista avioliiton purkaututtua tai sen aikana;

2) avioliiton varallisuussuhteita koskevia puolisoiden ja kihlakumppanien oikeustoimia;

3) puolison oikeutta määrätä omaisuudesta; sekä

4) puolison vastuuta aviopuolisoiden veloista.

Avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavan lain vaihtuminen ei vaikuta sitä ennen tehdyn oikeustoimen pätevyyteen. Avioehtosopimuksessa tai omaisuuden myöhemmin tapahtuvaa osittamista koskevassa sopimuksessa olevien määräysten pätevyys arvioidaan kuitenkin sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava avioliiton varallisuussuhteisiin kysymyksen tullessa ajankohtaiseksi.

Aviopuolisoiden tai kihlakumppanien tekemä avioliiton varallisuussuhteita koskeva oikeustoimi on katsottava muodon puolesta päteväksi myös, jos se täyttää muotovaatimukset sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimi tehtiin tai jossa puolisoilla oli kotipaikka oikeustointa tehtäessä. Jos puoliset, joilla on Suomessa asuintai kotipaikka, tekevät avioehtosopimuksen, on kuitenkin aina noudatettava, mitä 43—44 §:ssä säädetään, jotta sopimus olisi pätevä.

Vieraan valtion lain soveltamisen rajoitukset

132 §

Asiassa, joka koskee elatusavun vahvistamista tai vahvistetun elatusavun muuttamista, on sen estämättä, mitä sovellettavassa laissa säädetään, elatusavun määrää harkittaessa aina otettava huomioon elatukseen oikeutetun tarve saada elatusta sekä elatusvelvollisen maksukyky.

133 §

Mitä 38—40 ja 86 §:ssä säädetään suostumuksen tai luvan tarpeellisuudesta puolison tekemään luovutukseen tai muuhun oikeustoimeen sekä oikeustoimen pätevöitymisestä, on sovellettava silloinkin, kun avioliiton varallisuussuhteet määräytyvät vieraan valtion lain mukaan, jos omaisuus, jota oikeustoimi koskee, on Suomessa.

134 §

Ositusta voidaan 103 b §:n 1 momentin nojalla sovitella, vaikka ositukseen olisi muutoin sovellettava vieraan valtion lakia.

Osituksessa, joka toimitetaan puolison kuoleman vuoksi, eloonjääneellä puolisoilla on oikeus pitää hallinnassaan Suomessa oleva, puolisoiden yhteisenä kotina käytetty tai muu jäämistöön kuuluva asunto ja asuntoirtoimisto siten kuin perintökaaren 3 luvussa säädetään, vaikka ositukseen olisi sovellettava vieraan valtion lakia, jos tätä on pidettävä kohtuullisena, kun otetaan huomioon puolisoille kuuluva omaisuus sekä omaisuus, jonka puoliso saa osituksessa tai perintönä taikka testamentilla.

135 §

Vieraan valtion lain säännökseen, joka rajoittaa puolison oikeutta tehdä velkaa tai oikeutta määrätä omaisuudestaan yli sen, mitä tässä laissa säädetään, ei voida vedota kolmatta vastaan, jos:

1) oikeustoimi koskee määräämistä Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta tai siihen kohdistuvasta käyttöoikeudesta; tai

2) oikeustoimen tehnyt puoliso ja kolmas olivat oikeustointa tehtäessä Suomessa ja kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänytään tietää rajoituksesta.

Sopimukseen, jolla puoliset ovat määränneet vieraan valtion lain sovellettavaksi avioliiton varallisuussuhteisiin, ei voida vedota puolison velkojaa vastaan, jos puolisoilla on Suomessa asuintai kotipaikka, ellei sopimusta ole jätetty rekisteröitäväksi siten kuin 43 §:ssä säädetään.

Jos puolisoilla on Suomessa asuintai kotipaikka, avioehtosopimukseen, jonka puoliset tekivät ennen kuin kumpikin puoliso sai kotipaikan Suomesta, ei voida vedota puolison velkojaa vastaan, ellei sopimusta ole jätetty rekisteröitäväksi, kuten 2 momentissa säädetään.

Sopimuksen rekisteröintiin tapauksissa, joita 2 ja 3 momentissa tarkoitetaan, ei voida vedota sellaisen velkojan vahingoksi, jonka saatava oli syntynyt ennen sopimuksen rekisteröintiä.

Ositus asumuseron perusteella

136 §

Jos puoliset, joiden varallisuussuhteisiin on sovellettava Suomen lakia, on vieraassa valtiossa tuomittu asumuseroon, asumuseron perusteella voidaan toimittaa omaisuuden ositus. Puolisolla ei tällöin ole avio-oikeutta omaisuuteen, jonka toinen puoliso saa asumuseron myöntämisen jälkeen, ja velan kattaminen on suoritettava asumuseron myöntämisen aikana vallinneiden olosuhteiden mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos puoliset ovat asumuseron saatuaan palanneet yhteiselämään.

Osituksen toimittaminen

137 §

Vaikka avioliiton varallisuussuhteisiin olisi sovellettava vieraan valtion lakia, ositus voidaan toimittaa puolisoitten tekemällä sopimuksella tai pesänjakajan toimesta siten kuin Suomen laissa säädetään.

Ositus käsittää kaiken puolisoitten omaisuuden sen sijainnista riippumatta, jolleivät puoliset toisin sovi. Määrättäessä, mitä omaisuutta puolisolle osituksessa tulee, voidaan poiketa avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännöksistä, jos tämä on tarpeen, jotta puoliso saisi lainmukaisen osuuden omaisuudesta.

Omaisuuden erottelu

138 §

Mitä tässä luvussa säädetään osituksesta, on sovellettava myös omaisuuden erotteluun.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

139 §

Jollei erikseen toisin säädetä, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tämän osan säännöksissä tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

140 §

Tämän osan säännöksiä on noudatettava ainoastaan, jollei muusta laista tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

141 §

Ulkoasiainministeriö tai opetusministeriö voi peruuttaa 112 tai 113 §:n nojalla myöntämänsä luvan, jos vihkijä toimii luvan ehtojen vastaisesti tai muutoin rikkoo Suomen lakia tai jos tähän on muutoin syytä.

142 §

Tarkemmat säännökset tämän osan täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä on tämän lain estämättä sovellettava:

1) avioliiton esteiden tutkintaan, jota on pyydetty ennen tämän lain voimaantuloa;

2) avioliiton varallisuussuhteita koskevaan oikeustoimeen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa;

3) ratkaistaessa muuta kuin avioliiton pätevyyttä koskevaa asiaa, joka oli tuomioistuimessa vireillä tämän lain voimaan tullessa;

4) omaisuuden ositukseen, jos puoliso on kuollut tai jos muu osituksen toimittamisen kannalta ratkaiseva tapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos avioliitto on solmittu ennen tämän lain voimaantuloa ja ainakin toisella puolisoilla on lain voimaan tullessa kotipaikka Suomessa, avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettava laki säilyy tämän lain voimaantulosta huolimatta muuttumattomana lain voimaantuloa seuraavan kalenterivuoden ajan, jolleivät puoliset sovi avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta

laista siten kuin 130 §:ssä säädetään. Puolisot, joita tässä tarkoitetaan, voivat sopimuksella määrätä sovellettavaksi myös sen valtion lain, jota oli sovellettava avioliiton varallisuussuhteisiin tämän lain tullessa voimaan.

Mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös, vaikka kummallakaan puolisolla ei lain voimaan tullessa ole kotipaikkaa Suomessa, jos avioliitto on solmittu ennen tämän lain voimaantuloa ja avioliiton varallisuussuhteisiin on tä-

män lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan sovellettava Suomen lakia.

Avioliitto, joka oli solmittu ennen tämän lain voimaantuloa ja joka oli pätevä niiden säännösten mukaan, joita oli sovellettava tämän lain voimaan tullessa, on pätevä tämän lain säännösten estämättä. Avioliitto, joka ennen tämän lain voimaantuloa oli todettu pätemättömäksi tuomioistuimen päätöksellä, ei käy päteväksi tämän lain voimaantulon vuoksi.

Laki

eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5 päivänä joulukuuta 1929 annetun lain (379/1929) I Osa sekä 47 ja 49—51 §, sellaisina kuin niistä ovat I Osa siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 50 § osaksi laeissa 190/1967

ja 413/1987 sekä 51 § osaksi mainitussa laissa 190/1967.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

perintökaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 5 päivänä helmikuuta 1965 annettuun perintökaareen (40/1965) uusi 26 luku seuraavasti:

26 luku

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä

Suomen tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta

1 §

Suomen tuomioistuin voi määrätä pesänselvittäjän tai pesänjakajan, jos:

1) perittävällä oli kuollessaan Suomessa asuin- tai kotipaikka;

2) perittävä oli Suomen kansalainen ja hän oli määrännyt, että perimyksen on sovellettava Suomen lakia;

3) perittävä oli Suomen kansalainen eikä pesänselvitystä tai perinnönjakoa toimiteta siinä valtiossa, jossa perittävällä oli asuin- tai kotipaikka;

4) perittävältä jäi Suomessa olevaa omaisuutta eikä pesänselvitystä tai perinnönjakoa tuon omaisuuden osalta toimiteta siinä valtiossa, jossa perittävällä oli asuin- tai kotipaikka; tai

5) perittävältä jäi Suomessa oleva sellainen maatila, jota tarkoitetaan 25 luvussa, ja perimyksen on sovellettava Suomen lakia.

Suomen tuomioistuin voi määrätä pesänselvittäjän myös, jos perittävältä jäi Suomessa olevaa omaisuutta ja pesänselvittäjän määrääminen on tarpeen velkojan tai erityisjälkikäädöksen saajan oikeuden turvaamiseksi.

2 §

Suomen tuomioistuimella on toimivalta muussa kuin 1 §:ssä tarkoitetussa perintöä koskevassa asiassa, jos:

1) perittävällä oli kuollessaan Suomessa asuin- tai kotipaikka; tai

2) asia koskee Suomen tuomioistuimen määräämän pesänselvittäjän tai pesänjakajan tehtäviin kuulunutta toimenpidettä.

Asia, joka koskee lakiosan täydentämistä, enakkoperinnön palauttamista, testamentin pätevyyttä tai näihin rinnastettavaa vaatimusta, voidaan tutkia Suomessa myös, jos vastaajalla on täällä asuin- tai kotipaikka.

3 §

Vaikka Suomen tuomioistuimella ei 1 ja 2 §:n mukaan ole toimivaltaa, se voi tutkia perintöä koskevan asian, jos vastaaja hyväksyy sen, että asia tutkitaan Suomessa tai ryhtyy vastaamaan asiassa tekemättä väitettä toimivallan puuttumisesta eikä asia koske sellaisen kolmannen henkilön oikeutta, joka olisi ollut asiassa osapuolena, jos se olisi saatettu vireille valtiossa, jossa perittävällä oli kuollessaan asuin- tai kotipaikka.

4 §

Sen lisäksi, mitä 1—3 §:ssä säädetään, Suomen tuomioistuin voi ryhtyä toimenpiteisiin Suomessa olevan, jäämistöön kuuluvan omaisuuden turvaamiseksi.

Perimyksen sovellettava laki

5 §

Jollei perittävä ole toisin määrännyt eikä 2 momentista muuta johdu, perimyksen sovelletaan sen valtion lakia, jossa perittävällä oli kuollessaan kotipaikka.

Jos perittävällä oli aikaisemmin ollut kotipaikka toisessa valtiossa, 1 momentissa tarkoitettua valtion lakia sovelletaan kuitenkin vain, jos:

1) perittävä oli kuollessaan sen valtion kansalainen; tai

2) perittävä oli asunut siinä valtiossa vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen kuolemaansa.

Jollei 1 momentissa mainittu laki tule 2 momentin mukaan sovellettavaksi, sovelletaan sen valtion lakia, jonka kansalainen perittävä oli kuollessaan. Jos perittävällä kuitenkin oli kaikki seikat huomioon ottaen olennaisesti lähisempi yhteys toiseen valtioon kuin siihen, jonka kansalainen hän oli kuollessaan, sovelletaan ensiksi mainitun valtion lakia.

6 §

Perittävä voi määrätä perimyksen sovellettavasta laista siten kuin 2 momentissa säädetään. Määräys on annettava testamentille säädetyssä muodossa, jotta se olisi pätevä. Harkittaessa, onko määräys annettu oikeassa muodossa, on sovellettava, mitä 9 §:ssä säädetään testamentin muodosta.

Sovellettavaksi voidaan määrätä:

1) sen valtion laki, jonka kansalainen perittävä on määräystä antaessaan tai kuollessaan; tai

2) sen valtion laki, jossa perittävällä on määräystä antaessaan tai kuollessaan kotipaikka taikka jossa hänellä on aikaisemmin ollut kotipaikka.

Jos perittävä on määräystä antaessaan avioliitossa, sovellettavaksi voidaan lisäksi määrätä sen valtion laki, jota on sovellettava avioliiton varallisuussuhteisiin.

Määräyksen peruuttaminen on tehtävä testamentin peruuttamista koskevia muotovaatimuksia noudattaen, jotta se olisi pätevä.

7 §

Perimyksen sovellettavan lain mukaan on ratkaistava kysymykset, jotka koskevat:

1) lakimääräistä perintöoikeutta ja kelpoisuutta saada perintö tai testamentti;

2) perimysjärjestyistä ja perintöosuutta;

3) lakiosaa ja vastaavaa suojattua osuutta jäämistöön;

4) enakkoperinnön ja lahjoituksen huomioon ottamista perintöä jaettaessa sekä velvollisuutta palauttaa saatu enakkoperintö ja lahjoitus;

5) perintöoikeuden menettämistä ja perinnötömäksi tekemistä sekä perintöoikeuden lakkaamista vanhentumisen, perinnöstä luopumisen tai vastaavan perusteen nojalla;

6) testamentin ja muun kuoleman varalta annetun määräyksen sallittavuutta, aineellista pätevyyttä ja oikeusvaikutuksia sekä tällaisen oikeustoimen peruuttamista ja purkamista;

7) oikeutta hallita jäämistöä jakamattomana taikka hallita tai käyttää jäämistöön kuuluvaa omaisuutta tai nauttia jäämistön tai siihen kuuluvan omaisuuden tuottoa; ja

8) oikeutta saada elatusta tai avustusta jäämistöstä.

8 §

Jos siinä vieraassa valtiossa, jossa kiinteistö sijaitsee, on voimassa kiinteää omaisuutta koskevia erityisiä säännöksiä jonkin elinkeinon tai ammatin harjoittamisen suojaamiseksi tai perityn omaisuuden säilyttämiseksi jakamattomana suvun omistuksessa taikka muita näihin verrattavia erityisiä säännöksiä, näitä säännöksiä on noudatettava, vaikka perimyksen muutoin sovelletaan toisen valtion lakia.

Testamentissa tai muutoin kuoleman varalta annettua määräystä, jolla syntymättömälle on annettu kiinteää omaisuutta, ei ole noudatettava, jos tämä olisi vastoin sen valtion lakia, jossa kiinteä omaisuus sijaitsee.

9 §

Testamentin ja sen peruuttamisen muotoon on sovellettava, mitä testamenttimääräysten muotoa koskevien lakiristiriitojen ratkaisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetussa laissa (835/1976) säädetään.

Sanotun lain säännöksiä on vastaavasti sovellettava myös perinnöstä luopumisen, perintösopimuksen sekä muiden kuoleman varalta tehtyjen oikeustointen muotoon.

10 §

Perittävällä on katsottava olleen kelpoisuus tehdä testamentti tai antaa muita määräyksiä

kuolemansa varalta, jos hänellä oli tähän kelpoisuus:

1) sen valtion lain mukaan, jota on sovellettava perimyksen; tai

2) sen valtion lain mukaan, missä perittävällä oli kotipaikka tai asuinpaikka testamenttia tehdessään tai määräystä antaessaan, taikka sen valtion lain mukaan, jonka kansalainen perittävä silloin oli.

11 §

Oikeuteen tehdä perintösopimus sekä perintösopimuksen aineelliseen pätevyys- ja oikeusvaikutuksiin sovelletaan sen valtion lakia, missä perittävällä oli kotipaikka sopimusta tehtäessä. Jos perimyksen olisi kuitenkin ollut tuona ajankohtana sovellettava jonkin toisen valtion lakia, perintösopimukseen sovelletaan sitä lakia.

Vieraan valtion lain estämättä sovellettavat säännökset

12 §

Jos perittävä oli kuollessaan avioliitossa, eloonjääneellä puolisoilla on oikeus pitää hallinnassaan Suomessa oleva, puolisoitten yhteisenä kotina käytetty tai muu jäämistöön kuuluva asunto ja asuntoirto- ja asunotoimisto siten kuin 3 luvussa säädetään, vaikka perimyksen olisi sovellettava vieraan valtion lakia, jos tätä on pidettävä kohtuullisena, kun otetaan huomioon se omaisuus, joka puolisoilla on tai jonka hän saa osituksessa taikka perintönä tai testamentilla.

Vaikka perimyksen olisi sovellettava vieraan valtion lakia, perittävän lapselle ja aviopuolisolle voidaan suorittaa avustusta siten kuin 8 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään. Kun avustusta annetaan aviopuolisolle, saadaan myös loukata perillisen oikeutta lakiosaan, jos se on tarpeen, jotta eloonjäänyt puoliso saisi kohtuullisena pidettävän osuuden aviopuolisoiden omaisuudesta. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon se, mitä eloonjääneelle puolisoille tulee osituksessa, perintönä tai testamentilla taikka 1 momentin nojalla.

13 §

Jos perittävä oli kuollessaan avioliitossa, perinnönjakoa voidaan eloonjääneen puolison tai perillisen vaatimuksesta sovittaa, jos osituksen ja perinnönjaon lopputulos muutoin muodostuisi kohtuuttomaksi sen vuoksi, että ositukseen ja perinnönjakoon oli sovellettava eri valtioiden lakeja.

Harkittaessa, onko perinnönjakoa soviteltava, on erityisesti otettava huomioon, millaiseksi osituksen ja perinnönjaon lopputulos olisi muodostunut, jos perimyksen olisi sovellettu sen valtion lakia, jota oli sovellettava avioliiton varallisuussuhteisiin.

14 §

Jos perittävän kotipaikka hänen kuollessaan oli Suomessa ja jäämistö on perimyksen sovellettavan lain mukaan menevä valtiolle, muulle yhteisölle tai käytettävä yleishyödylliseen tarkoitukseen, on sovellettava, mitä 5 luvussa säädetään.

Jos perittävän kotipaikka hänen kuollessaan oli vieraassa valtiossa, 5 lukua on sovellettava Suomessa olevaan omaisuuteen, jos Suomen tuomioistuin voisi määrätä pesänselvittäjän tämän luvun 1 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla.

Pesänselvitys ja perinnönjako

15 §

Pesänselvitykseen ja perinnönjakoon, joka toimitetaan Suomessa, sovelletaan Suomen lakia.

Tuomioistuin voi määrätä, että perillisen tai testamentin saajan on saatettava oikeutensa voimaan 16 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetussa määräajassa, vaikka perimyksen olisi sovellettava vieraan valtion lakia.

16 §

Pesänselvitys on toimitettava Suomessa silloin, kun perittävällä oli kuollessaan Suomessa asuin- tai kotipaikka. Pesänselvitys käsittää tällöin kaikki perittävän varat ja velat.

Jos perittävällä ei kuollessaan ollut Suomessa asuin- eikä kotipaikkaa, mutta pesänselvitys toimitetaan Suomessa, pesänselvitys käsittää ainoastaan Suomessa olevan varallisuuden. Jos perittävä oli Suomen kansalainen, pesänselvitys käsittää kuitenkin myös vieraassa valtiossa olevan varallisuuden, jos perittävä oli määrännyt Suomen lain sovellettavaksi jäämistöönsä tai jos vieraassa valtiossa oleva perittävän omaisuus ei tule pesänselvityksen kohteeksi siinä valtiossa, missä perittävällä oli kuollessaan koti- tai asuinpaikka.

Jos pesänselvitys käsittää ainoastaan Suomessa olevan varallisuuden, pesänselvityksessä otetaan huomioon vain ne velat, joista perittävä oli vastuussa velkojalle, jolla on kotipaikka Suomessa sekä ne velat, joista Suomessa oleva perittävän varallisuus on vakuutena tai jotka velkoja on pesänselvittäjälle erikseen ilmoittanut.

Jos perinnönjako ei tule toimitettavaksi Suomessa, pesänselvittäjän on tehtävänsä tultua suoritetuksi tehtävä hallinnostaan tili sille, joka on oikeutettu edustamaan kuolinpesää niiden säännösten mukaan, joita on sovellettava siinä valtiossa, jossa perittävällä oli kuollessaan asuin- tai kotipaikka.

17 §

Jos perittävällä oli kuollessaan Suomessa asuin- tai kotipaikka, perinnönjako käsittää kaiken perittävän varallisuuden sen sijainnista riippumatta, jolleivät kuolinpesän osakkaat toisin sovi. Määrättäessä, mitä omaisuutta kullekin perilliselle tulee, voidaan poiketa perimyksen sovellettavan lain säännöksistä, jos tämä on tarpeen, jotta perillinen saisi lainmukaisen osuuden omaisuudesta.

Jos perinnönjaon toimittaminen Suomessa perustuu ainoastaan siihen, että perittävältä jäi täällä oleva sellainen maatila, jota tarkoitetaan 25 luvussa, perinnönjako käsittää vain tuon maatilán tarpeistoinen. Jos perittävällä ei kuollessaan ollut asuin- eikä kotipaikkaa Suomessa, pe-

rinnönjako käsittää ainoastaan Suomessa olevan varallisuuden. Jos perittävä oli Suomen kansalainen, perinnönjako käsittää kuitenkin myös vieraassa valtiossa olevan varallisuuden, jos perittävä oli määrännyt Suomen lain sovellettavaksi jäämistöönsä tai jos vieraassa valtiossa oleva perittävän omaisuus ei tule perinnönjaon kohteeksi siinä valtiossa, missä perittävällä oli kuollessaan koti- tai asuinpaikka.

Jos perilliset ovat sopimuksellaan jakaneet omaisuutta, joka 2 momentin mukaan ei kuulu jakoon, sopimuksen perusteella voidaan myöntää lainhuuto ainoastaan, jos ne, joilla olisi ollut oikeus perintöön sen valtion lain mukaan, jota oli sovellettava siinä valtiossa, missä perittävällä oli kuollessaan asuin- tai kotipaikka, ovat hyväksyneet sopimuksen.

18 §

Perinnönjako on muodon puolesta pätevä, jos se täyttää muotovaatimukset:

- 1) sen valtion lain mukaan, jossa perinnönjako toimitettiin;
- 2) sen valtion lain mukaan, jossa perittävällä oli kuollessaan asuin- tai kotipaikka tai jonka kansalainen hän silloin oli; tai
- 3) sen valtion lain mukaan, jota oli 5 tai 6 §:n mukaan sovellettava perimyksen.

Erinäisiä säännöksiä

19 §

Jollei erikseen toisin säädetä, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tässä luvussa tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

20 §

Tämän luvun säännöksiä on noudatettava ai-
noastaan, jollei toisesta laista tai Suomea sito-
vasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tätä lakia ei sovelleta, jos perittävä oli kuol-
lut ennen sen voimaantuloa.

Laki

rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päivänä kuuta 200 rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (/) 13 ja 14 §
seuraavasti:

13 §

Rekisteröidyn parisuhteen purkamista koske-
va asia voidaan tutkia Suomessa, jos:

- 1) parisuhteen rekisteröinti on toimitettu Suo-
messä; tai
- 2) parisuhteen osapuolella on sellainen liittymä Suomeen, että Suomen tuomioistuimien olisi toimivaltainen avioeroasiassa siten kuin avioliittolain 119 §:ssä säädetään.

14 §

Vieraassa valtiossa annetun rekisteröidyn parisuhteen purkamista koskevan päätöksen päte-
vyyteen sovelletaan, mitä avioliittolain 121 ja
122 §:ssä säädetään vieraassa valtiossa annetun
avioliiton purkamista koskevan päätöksen päte-
vyydestä Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
200 .

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2001